

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

НАЗАРЕНКО В. О.,

аспірант кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-
економічної безпеки

*(Навчально науковий інститут права
Сумського державного університету)*

УДК 346.6

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.2.19>

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН
У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ**

Загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів у межах України врегульовано Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III [4]. Оскільки сучасна фінансова система постійно удосконалюється за рахунок інноваційних технологій, відповідно, і нормативно-правове регулювання має відповідати вимогам сучасності, а також враховувати світові тенденції розвитку платіжної сфери, тому що будь-які інноваційні продукти мають бути доступними та безпечними для споживача платіжних послуг. Наразі сфера платіжного простору України перебуває на стадії активного реформування, зокрема, 19.02.2021 Верховна Рада України ухвалила у першому читанні законопроект № 4364 «Про платіжні послуги» [5], що імплементує основні засади Другої платіжної директиви ЄС (PSD2). Зазначений законопроект передбачає зміну підходів до правового регулювання платіжного ринку, розширення кола надавачів платіжних послуг та упорядкування їх діяльності на платіжному ринку, встановлення правил надання платіжних послуг в Україні, встановлення вимог до надавачів платіжних послуг, посилення захисту прав споживачів цих послуг, підвищення безпеки та ефективності надання платіжних послуг, сприяння інноваціям та приведення законодавства України у відповідність до законодавства ЄС. Потреба удосконалення українського законодавства у сфері платіжних послуг сприяє науковим дослідженням з вивчення та аналізу прогресивного досвіду зарубіжних країн у сучасних умовах глобальних інновацій платіжного простору для подальшого вдосконалення організації функціонування платіжних систем на території України.

У міжнародній практиці як стандарти, які визначають напрями розвитку системно важливих платіжних систем, використовуються принципи і рекомендації, що видаються Комітетом платежів та інфраструктур ринку Банку міжнародних розрахунків, тому на нашу думку їх доцільно більш детально проаналізувати.

Ключові слова: *платіжна система, платіжні послуги, платіжний простір, переказ коштів, користувачі платіжних послуг, безготівкові розрахунки, грошовий обіг, інноваційні платіжні продукти, правове регулювання платіжного ринку, організації функціонування платіжних систем.*

Nazarenko V. O. Foreign experience of legal regulation of relations in the field of organization and functioning of payment systems

To date, the general principles of operation of payment systems and payment systems in Ukraine, the concept and general procedure for the transfer of funds within Ukraine, regulated by the Law of Ukraine “On Payment Systems and Funds Transfer in Ukraine” from 05.04.2001 № 2346-III. As the modern financial system is constantly improving due to innovative technologies, accordingly, regulations must meet modern requirements, as well as take into account global trends in the payment industry, because any innovative products must be available and secure for consumers of payment services. At present, the sphere of payment space of Ukraine is in the process of active reform, in particular 19.02.2021 The Verkhovna Rada of Ukraine adopted in first reading the bill № 4364 “On Payment Services”, which implements the basic principles of the Second EU Payment Directive (PSD2). The bill envisages a change in approaches to the legal regulation of the payment market, expanding the range of payment service providers and streamlining their activities in the payment market, establishing rules for providing payment services in Ukraine, setting requirements for payment service providers, strengthening consumer protection, security and efficiency. providing payment services, promoting innovation and bringing Ukrainian legislation in line with EU legislation. The need to improve domestic legislation in the field of payment services contributes to research to study and analyze the progressive experience of foreign countries in the modern payment space, to further improve the organization of payment systems in Ukraine.

In international practice, the principles and recommendations issued by the Payments and Market Infrastructures Committee of the Bank for International Settlements are used as standards that determine the directions of development of systemically important payment systems, so in our opinion it is advisable to analyze them in more detail.

Key words: payment system, payment services, payment space, money transfer, users of payment services, non-cash payments, money circulation, innovative payment products, legal regulation of the payment market, organization of payment systems.

Вступ. Ураховуючи сучасний розвиток платіжного ринку в Україні, актуальність використання електронних платіжних інструментів та загальну трансформацію платіжної інфраструктури, вкрай важливим є вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері організації та функціонування платіжних систем. Тому що саме обґрунтовані наукові дослідження в зазначеній сфері будуть сприяти створенню високоякісних правових засад діяльності сучасних платіжних систем. Крім цього, поступова інтеграція фінансової системи України до європейського фінансового простору зумовлює необхідність дослідження ефективних засобів адаптації вітчизняного законодавства до вимог Європейського Союзу у контексті забезпечення фінансової безпеки держави.

Не дивлячись на важливість цієї теми, досить багато організаційних і правових питань, пов'язаних із функціонуванням платіжних систем в Україні, досі залишаються малодослідженими та не достатньо вивченими науковцями. Здебільшого проблемні питання діяльності платіжних систем досліджувалися економістами, як вітчизняними, так і зарубіжними, такими як Н.В. Байдукова, І.С. Кравченко, Ю.С. Балакіна, Дж.Э. Спіндлер, Б.Д. Саммерс та інші. Окремі правові питання функціонування платіжних систем досліджувалися такими вченими-юристами різних галузей права, Т.К. Адабашев [1], Є.О. Алісов [2], М. Пожидаєва [3] та інші. Також окремі аспекти функціонування платіжних систем держав знаходили відображення в іноземних працях таких авторів, як К. Бейнен і В. Болт (Beijnen C., Bolt W.) [10], Дж. Е. Стігліца (Stiglitz J.E.) та А. Бхатахарія (Bhattacharya A.) [11].

Разом з тим безпосередньо наукові проблеми організаційно-правових засад діяльності платіжних систем в Україні практично не були дослідженні, а якщо і розглядалися,

то лише в контексті іншої теми, наприклад, теми правового регулювання функціонування електронних грошей. Слід зазначити, що сьогодні в юридичній літературі відсутній комплексний аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання суспільних відносин у сучасній платіжній сфері.

Таким чином, вищезазначене зумовлює необхідність проведення системного наукового дослідження удосконалення організаційно-правових засад функціонування платіжних систем в Україні шляхом аналізу відповідних правових положень регулювання зазначених відносин у країнах Європейського союзу та інших зарубіжних країнах, а також обґрунтуванні головних напрямів розвитку на національному рівні.

Постановка завдання. Метою статті є формування перспективних напрямів удосконалення чинного законодавства у сфері організації та функціонування платіжних систем на основі аналізу позитивного досвіду зарубіжних країн у досліджуваній сфері.

Результати дослідження. Важливу роль у гарантуванні фінансової стабільності країни відіграє безпечна та ефективна діяльність платіжних систем. Світовий досвід регулювання платіжних систем багато в чому ґрунтується на діяльності та документації міжнародних організацій, сфера інтересів яких стикається з платіжними системами.

Оскільки платіжна інфраструктура складається з багатоманітних платіжних операцій, різних за своєю правовою природою, а також охоплює кліринго-розрахункові системи, що функціонують на території однієї країни, але юридично розташовані в інших, з'явилася практика впровадження спеціально для певних типів платіжних інструментів окремої інфраструктури. Інституційні механізми національної платіжної системи держави включають в себе ринкові механізми для різних видів платіжних послуг, фінансові установи та інші організації, які надають платіжні послуги користувачам. Ці механізми також включають нормативно-правову базу щодо організації, супроводу такої діяльності, механізмів регулювання для консультацій та координації між основними зацікавленими сторонами. Інституційна структура функціонально зв'язує інфраструктурні механізми та зацікавлені сторони та поєднує їх разом у національній платіжній системі. Поряд з зазначеним вище у законодавстві більшості зарубіжних країн (наприклад, США, Великої Британії, Німеччини, Франції, Польщі, Японії, Грузії, та інших) враховуються Загальні вказівки Комітету платіжних та розрахункових систем Банку міжнародних розрахунків щодо організації, функціонування та розвитку єдиної платіжної системи кожної держави та чітко визначені структури платіжних систем держав з деталізацією їх компонентів, по-особливому характерних для кожної країни зокрема. Відповідний правовий аналіз було проведено М. Пожидасвою [3] на прикладі Молдови. Так, відповідно до чинних законодавств Молдови та міжнародного підходу (Загальні вказівки щодо розвитку національної платіжної системи Банку міжнародних розрахунків) платіжна система держави ототожнюється з поняттям національної платіжної системи. Виходячи з положень Стратегії розвитку національної платіжної системи Республіки Молдова, затвердженої постановою Правління Національного банку Республіки Молдова від 19.12.2002 № 326 [6], платіжна система країни ототожнюється з національною платіжною системою Молдови та складається з наступних компонентів: 1) системи розрахунків термінових та великих платежів (зазвичай це система розрахунків на валовій основі в режимі реального часу (RTGS – Real-Time Gross Settlement) використовується 160 центральним банком); 2) системи розрахунків роздрібних платежів (зазвичай це система клірингових розрахунків на нетто основі з визначеним проміжком часу (DNS – Deferred Net Settlement)); 3) системи платежів за картками; 4) системи розрахунків за операціями з цінними паперами. Також на офіційному сайті Національного банку Молдови розміщена інформація про основні елементи національної платіжної системи Республіки Молдова, якими є: автоматизована система міжбанківських платежів; система розрахунків цінних паперів; платіжні інструменти і системи дистанційного банківського обслуговування [7].

Слід вказати, що Директива (ЄС) 2015/2366 про платіжні послуги на внутрішньому ринку (PSD 2), на відміну від українського законодавства, встановлює, що постачальниками (провайдерами) платіжних послуг, у тому числі платіжними установами, а також небанків-

ськими установами, можуть відкриватись платіжні рахунки користувачам платіжних послуг. Відповідно до п. 12 ст. 4 цієї Директиви під платіжним рахунком потрібно розуміти рахунок, який відкрито на ім'я одного або більше користувачів платіжних послуг та який використовується з метою здійснення платіжних операцій. Такої самої позиції дотримується і законодавець Молдови, що визначено статтями 3-4 Закону Молдови «Про платіжні послуги та електронні гроші» від 18.05.2012 [8].

Згідно зі статтею 2 Закону Грузії «Про платіжну систему і платіжні послуги» від 25.05.2012 [9] законодавець замість терміну «платіжний рахунок» використовує «розрахунковий рахунок», під яким розуміють відповідний унікальний запис агента за розрахунками, в якому враховуються грошові кошти або фінансові інструменти та за допомогою якого відбуваються розрахунки.

У світовій практиці загально визнаним механізмом регулювання організації та функціонування платіжних систем можна вважати міжнародні стандарти, які покликані створити єдині основоположні засади, на яких ґрунтується правильна робота системно важливих платіжних систем будь-якої країни, для забезпечення процесу безперервного руху коштів, що сприятиме ефективному перерозподілу фінансових ресурсів в економіці. При цьому слід зазначити, що в державах – членах ЄС дотримання окремих з цих стандартів є обов'язковим не тільки для системно важливих роздрібних платіжних систем (systemically important retail payment systems (SIRPS)), але і для тих систем, які мають суттєву значимість (prominently important retail payment systems (PIRPS)), а також для інших роздрібних платіжних систем (other retail payment systems (ORPS)) [13]. У зв'язку з цим Євросистема центральних банків визначила у межах стандартів для роздрібних платіжних систем умови, яким повинні відповідати ці системи, що відіграють важливу (суттєву) роль в обробленні і проведенні роздрібних платежів. Оскільки настання збоїв у таких платіжних системах може мати серйозні економічні наслідки та у подальшому підірвати довіру населення до платіжних систем і національної валюти у цілому. Однією з основних міжнародних фінансових організацій є Банк міжнародних розрахунків (Bank for International Settlements, BIS), до функцій якого входить сприяння співробітництву між центральними банками і полегшення міжнародних фінансових розрахунків, тобто Банк є своє ролу координатором монетарної політики між центральними банками країн-учасниць і центральним банком для них. У рамках BIS був створений Комітет по платіжних і розрахункових системах (Committee on Payment and Settlement Systems, CPSS) для поліпшення інфраструктури фінансових ринків через розробку та запровадження надійної та ефективної платіжної і розрахункової системи. Протягом понад двадцяти п'яти років цим Комітетом та Технічним комітетом Міжнародної організації комісій з цінних паперів неодноразово розроблялись міжнародні стандарти для інфраструктур фінансового ринку, у тому числі платіжних систем. Так, у квітні 2012 р. спільно цими міжнародними фінансовими організаціями були прийняті Принципи для інфраструктур фінансового ринку, які застосовуються всіма системно важливими платіжними системами, центральними депозитаріями цінних паперів, системами розрахунків цінними паперами, центральними контрагентами та торговими репозиторіями як у межах фінансової системи однієї країни, так і під час здійснення транскордонних та мультивалютних платіжних операцій. Ці оновлені Принципи є результатом переробки та заміни трьох наборів міжнародних стандартів: Ключових принципів для системно важливих платіжних систем (січень 2001 р.), Рекомендацій для систем розрахунків цінними паперами (листопад 2001 р.), Рекомендацій для центральних контрагентів (листопад 2004 р.) [14].

У зв'язку зі світовою фінансовою кризою 2008–2009 рр. міжнародні стандарти у сфері платежів, розрахунків, клірингу були удосконалені та скореговані зазначеними вище міжнародними фінансовими організаціями з метою підвищення рівня надійності та ефективності функціонування платіжно-розрахункових систем по всьому світу. Також у грудні 2012 р. Комітетом з платіжних і розрахункових систем Банку міжнародних розрахунків та Радою Міжнародної організації комісій з цінних паперів була розроблена та схвалена Структура розкриття інформації та методологія оцінювання [15]. Цей документ визначає форму і зміст

розкриття інформації інфраструктурами фінансового ринку. А методологія оцінювання є посібником з оцінювання дотримання фінансовими інфраструктурами двадцяти чотирьох принципів та виконання центральними банками, регуляторами та іншими компетентними органами п'яти обов'язків у сфері регулювання, нагляду і спостереження за інфраструктурами фінансового ринку. Ці 24 принципи та 5 обов'язків установлені зазначеними вище міжнародними фінансовими організаціями в опублікованій доповіді «Принципи для інфраструктур фінансового ринку», що є всеохоплюючим міжнародним документом, який передбачає практично усі відомі ризики (правові, кредитні, комерційні, депозитарні, інвестиційні, ліквідності, операційні) та спрямований на їх мінімізацію [3, с. 115].

Аналізуючи вказані вище міжнародні документи, слід відзначити, що стандарти (принципи) передбачені саме для системно важливих платіжних систем, якими можна визнавати лише ті системи, які потенційно здатні стати причиною системних збоїв та/або передачі їх своїм учасникам, іншим установам або фінансовій системі у цілому. Передусім це пов'язано з тим, що такі значущі платіжні системи обробляють фінансові операції у великих обсягах та/або здійснюють платежі, розрахунки за якими виникають в інших системно важливих платіжних системах У той же час національні органи мають публічно розкривати критерії, які використовуються для визначення того, які платіжні системи слід вважати системно важливими на підставі цих критеріїв. Ці стандарти рекомендовано для їх застосування та дотримання внутрішніми, транскордонними і мультивалютними інфраструктурами фінансового ринку, у тому числі внутрішньодержавними та міжнародними платіжними системами.

На цей час міжнародно визнаними принципами для інфраструктур фінансового ринку вважаються 24, але з них до платіжних систем застосовується лише 18 принципів. Вони сприймаються більшістю держав як необхідні стандарти та водночас основоположні вимоги для оцінювання реальної дієздатності значущих систем. Розглянемо принципи, які стосуються платіжних систем:

- принцип 1 – правової основи платіжної системи;
- принцип 2 – управління платіжною організацією платіжної системи;
- принцип 3 – системи комплексного управління ризиками у платіжній системі;
- принцип 4 – управління кредитним ризиком у платіжній системі;
- принцип 5 – заставного забезпечення у платіжній системі;
- принцип 7 – управління ризиком ліквідності у платіжній системі;
- принцип 8 – остаточності розрахунків у платіжній системі;
- принцип 9 – організації грошових розрахунків у платіжній системі;
- принцип 12 – обміну активами в платіжній системі;
- принцип 13 – правил та процедур, що належать до випадків невиконання зобов'язань учасником платіжної системи;
- принцип 15 – управління загальним комерційним ризиком у платіжній системі;
- принцип 16 – управління депозитарним та інвестиційним ризиками в платіжній системі;
- принцип 17 – управління операційним ризиком у платіжній системі;
- принцип 18 – вимог щодо доступу та участі в платіжній системі;
- принцип 19 – багаторівневої структури участі в платіжній системі;
- принцип 21 – ефективності та результативності діяльності платіжної системи;
- принцип 22 – процедур та стандартів передавання інформації в платіжній системі;
- принцип 23 – оприлюднення та надання інформації платіжною організацією.

Зазначені вище принципи містять універсальні рекомендації для системно важливих платіжних систем та компетентних регулюючих органів з виявлення, моніторингу та управління ризиками з метою забезпечення безпеки та ефективності цих систем. Так, у результаті відсутності належного управління ризиками у платіжних системах можуть виникати фінансові збої, внаслідок чого може з'явитись системна криза, загрожуючи стабільності внутрішніх і міжнародних фінансових ринків. Отже, на центральні банки та / або інші регулюючі органи покладені обов'язки з попередження, виявлення та усунення порушень у діяльності

окремої платіжної системи шляхом систематичного контролю за відповідністю діяльності платіжних систем вимогам чинного законодавства. Так, відповідно до статті 3 Статуту Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку одним з основних завдань Євросистеми центральних банків є сприяння безперебійній роботі платіжних систем [18]. Правова основа для компетенції Євросистеми у галузі платіжних і розрахункових систем міститься в ст. 127 (2) Договору про функціонування Європейського Союзу [17]. На підставі цього та з урахуванням збільшення інтеграції роздрібних платіжних систем у єдиний європейський платіжний простір (Single Euro Payments Area (SEPA)), а також заміни Ключових принципів для системно важливих платіжних систем на нові Принципи для інфраструктур фінансового ринку, що встановлюють міжнародні стандарти оверсайта (нагляду), Європейський центральний банк (ЄЦБ) та Євросистема вирішили визначити нову всеосяжну систему нагляду для роздрібних платіжних систем. У зв'язку з цим у липні 2014 року ЄЦБ прийняв Регламент про вимоги оверсайта для системно важливих платіжних систем (ЕСВ/2014/28) [20], а в серпні 2014 року опублікував переглянуті та доопрацьовані Основи оверсайта для роздрібних платіжних систем. У липні 2016 року ЄЦБ видав оновлену версію Основ політики нагляду Євросистеми [19].

Зазначені вище документи були розроблені з метою впровадження нових міжнародних принципів і створення відповідної правової основи. Також було оновлено Глосарій термінів, пов'язаних з платіжними, кліринговими і розрахунковими системами.

Для гармонізації платежів на території всієї Європи з використанням загальних єдиних процедур і стандартів для платежів в євро, які не залежатимуть від кордонів та особливостей місцевого фінансового регулювання, було запроваджено Єдиний європейський платіжний простір SEPA. Головним ініціатором створення SEPA була Єврокомісія, практичні ж кроки щодо розробки цієї системи були початі банківською асоціацією – Європейською платіжною радою (European Payments Council – EPC), яка у квітні 2007 року оприлюднила ряд загальних правил і стандартів на території єдиного платіжного простору в ЄС. Цей список включає загальноєвропейські системи кредитних і дебетових банківських переказів (SEPA Credit Transfer – SCT й SEPA Direct Debit – SDD); а також принципи обігу платіжних карт (SEPA Cards Framework – SCF). Треба відзначити, що Європейська платіжна рада займається виробленням загальних стандартів і забезпеченням сумісності різних компонентів SEPA, і не має повноважень по установці інших вимог, які б обмежили конкуренцію. Навіть більше, конкуренція на ринку збільшилася завдяки більшій відкритості SEPA в порівнянні із платіжними системами окремих країн.

Згідно з Директивою 2007/64/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13 листопада 2007 року про платіжні послуги на внутрішньому ринку (Payment Services Directive, PSD) [21] SEPA – це єдина зона платежів в євро, в якій ліквідована різниця між внутрішніми і міжнародними платежами у валюті євро. Фізичні та юридичні особи мають можливість вільно здійснювати перекази коштів, використовуючи SEPA, яка скасувала розподіл європейського платіжного ринку національними кордонами. Формально єдиний європейський платіжний простір був запущено 28 січня 2008 року, коли 27 країн – членів ЄС, а також Швейцарія, Ліхтенштейн, Ісландія й Норвегія об'єднали свої платіжні простори в єдину платіжну зону з населенням в 330 млн громадян, у результаті чого юридичні й фізичні особи одержали можливість здійснювати безготівкові платежі в євро усередині SEPA.

Так, кожен споживач в ЄС може користуватися безготівковими платіжними послугами у своїй країні за тими ж тарифами і так само доступно, як і в усіх інших країнах – учасницях єврозони, незалежно від технологій та обладнання, які застосовуються під час надання цих послуг. На цей час SEPA працює у 34 країнах, включаючи держави, які не є частиною єврозони та Європейського Союзу.

Регулювання платіжних систем на міжнародному рівні стосується також діяльності такої організації, як ФАТФ, або Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (The Financial Action Task Force, FATF). Це міжурядова організація, яка займається виробленням світових стандартів у сфері протидії відмиванню злочинних доходів і фінан-

суванню тероризму (ПВД/ФТ), а також здійснює оцінки відповідності національних систем ПВД/ФТ держав цим стандартам. У 2006 році організація представила доповідь «Про нові платіжні методи» (“Report on New Payment Methods”) [16], в якій класифікувала основні види платіжних методів і систем і проаналізувала ризики, пов’язані з ними.

Отже, міжнародні стандарти не є загальнообов’язковими нормами і розглядаються переважно як правила, методи, умови, що є прикладом найкращої світової практики. Стандартам притаманні такі властивості: 1) мають рекомендаційний характер; 2) приймаються на добровільній основі; 3) застосовуються для оцінювання платіжних систем з боку державного регулятора. Водночас для цих стандартів характерною рисою є їх універсальність, що дозволило ЄЦБ прийняти ряд документів, в основі яких містяться міжнародні стандарти, розроблені Комітетом з платіжних і розрахункових систем Банку міжнародних розрахунків. Призначення міжнародних стандартів полягає в описі та поясненні керівних вказівок щодо виявлення, контролю, зменшення та управління ризиками, які можуть провокувати системні збої у платіжних системах з метою вироблення єдиного розуміння основних цілей і завдань оверсайта (нагляду) платіжних систем. Однак міжнародні стандарти не можуть враховувати усі національні особливості організації та функціонування платіжних систем тієї чи іншої держави. Це пов’язано головним чином з об’єктивними та суб’єктивними обставинами розвитку національних економік.

У зв’язку з цим застосування міжнародних стандартів має відбуватись таким чином:

- у країні приймаються міжнародні або розробляються власні національні стандарти, зазвичай з урахуванням або на основі міжнародних;
- встановлюються критерії та вимоги для значущих систем, які мають найбільш важливу роль у національній платіжній системі;
- закріплюються, забезпечуються та реалізуються види діяльності центрального банку, спрямовані на оцінювання відповідності значущих систем прийнятим стандартам, та за необхідності ініціювання внесення змін.

Таким чином, інтеграція України в Європейський та світовий економічний простір передбачає гармонізацію законодавств обох сторін і зближення банківських систем. Як ми з’ясували, необхідною передумовою цього процесу є приведення національних стандартів діяльності платіжних систем у відповідність із міжнародними. Для ефективного функціонування платіжного простору на території України, а також з метою стимулювання розвитку нових технологій для здійснення платежів та переказів коштів законодавець повинен забезпечити адаптацію положень вітчизняного законодавства з питань платіжних послуг до вимог актів ЄС, зокрема Директиви (ЄС) 2015/2366 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2015 року про платіжні послуги на внутрішньому ринку, що вносить зміни до Директив 2002/65/ЄС, 2009/110/ЄС і 2013/36/ЄС та Регламенту (ЄС) 1093/2010, а також скасовує Директиву 2007/64/ЄС та Директиви 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року про започаткування та ведення діяльності установ по роботі з електронними грошима. Сприяння використанню новітніх ІТ-технологій регуляторами, розвиток системи віддаленої ідентифікації BankID НБУ та онлайн-сервісів фінансових послуг буде реалізовано у разі імплементації норм Директиви (ЄС) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 648/2012 Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради і Директиву Комісії ЄС 2006/70/ЄС, Регламенту (ЄС) № 2015/847 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про інформацію, що супроводжує грошові перекази та скасовує Регламент (ЄС) № 1781/2006, Директиви (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 2018 року, що доповнює Директиву (ЄС) 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму та Директиви 2009/138/ЄС та 2013/36/ЄС та Регламенту (ЄС) № 910/2014 Європейського Парламенту та Ради від 23 липня 2014 року про

електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій у межах внутрішнього ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що широке застосування міжнародних стандартів та імплементація норм актів зарубіжного законодавства у сфері правового регулювання платіжних систем забезпечить подальший розвиток платіжної інфраструктури, а також сприятиме розвитку інноваційних технологій відповідно до змін вподобань споживачів фінансових послуг, поширення віртуальних каналів обслуговування, персоналізованих фінансових послуг, мобільних рішень, розвиток відкритого банкінгу.

Список використаних джерел:

1. Адабашев Т.К. Господарсько-правове регулювання платіжних систем в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 20 с.
2. Алісов Є.О. Теоретичні проблеми правового регулювання грошового обігу в Україні : монографія. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, Фоліо, 2004. 288 с.
3. Пожидаєва М.А. Роль міжнародних стандартів у правовому регулюванні платіжних систем. *Публічне право*. 2016. Вип. 4 (24) С. 115–119
4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 29. Ст. 137.
5. Проект Закону про платіжні послуги № 4364 від 12.11.2020 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70412 (дата звернення 12.02.2021)
6. Об утверждении Стратегии развития национальной платежной системы Республики Молдова: постановление Правления Национального банка Республики Молдова от 19.12.2002 № 326. URL: <https://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=291677&lang=2> (дата звернення 10.01.2021)
7. Национальная платежная система Республики Молдова. URL: <https://www.bnm.md/ru/content/nacionalnaya-platezhnaya-sistema> (дата звернення 10.01.2021)
8. О платежных услугах и электронных деньгах: Закон Республики Молдова от 18.05.2012 № 114. URL: <http://www.bnm.org/ru/content/zakon-oplatezhnyh-uslugah-i-elektronnyh-dengah-no-114-ot-18052012> (дата звернення 10.01.2021)
9. О платежной системе и платежных услугах: Закон Грузии от 25.05.2012 № 6304-Іс. URL: <https://matsne.gov.ge/en/document/download/1673253/2/ru/pdf> (дата звернення 10.02.2021)
10. Beijnen C., Bolt W. Size Matters: Economies of Scale in European Payments Processing. *Journal of Banking & Finance*, 2009, vol. 33, iss. 2, pp. 203–210. URL: https://www.dnb.nl/en/binaries/Working%20Paper155_tcm47-166954.pdf. (дата звернення 10.12.2020)
11. Stiglitz J.E., Bhattacharya A. The Underpinnings of a Stable and Equitable Global Financial System: From Old Debates to New Paradigm. In: Annual World Bank Conference on Development Economics. April, 28-30, 1999. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/414721468331876693/pdf/731600WP0under00Box371940B00PUBLIC0.pdf>. (дата звернення 10.12.2020)
12. Regulation of the ECB (EU) № 795/2014 of 3 July 2014 on oversight requirements for systemically important payment systems (ECB/2014/28). URL: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2014_217_r_0006_en_txt.pdf. (дата звернення 10.12.2020)
13. Revised oversight framework for retail payment systems, ECB. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Revised_oversight_framework_for_retail_payment_systems.pdf. (дата звернення 10.12.2020)
14. Principles for Financial Market Infrastructures, CPSS-IOSCO, April 2012. URL: <http://www.bis.org/publ/cpss101a.pdf> (дата звернення 10.12.2020)
15. Disclosure framework and Assessment methodology, CPSS-IOSCO, December 2012. URL: <http://www.bis.org/publ/cpss106.pdf>. (дата звернення 24.02.2021)
16. Bank of International Settlements. General Guidance for National payment System Development. Basel. January 2006. № 70. P. 23.

17. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union [Електронний ресурс] // Official journal of the European Union, C326/01. URL: http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026en.pdf. (дата звернення 24.02.2021)

18. Protocol (№ 4) on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank // Official journal of the European Union. 26.10.2012. P. 230-250. URL: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026en_protocol_4.pdf. (дата звернення 17.12.2020).

19. Eurosystem oversight policy framework. ECB. Revised version (July 2016). URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eurosystemoversightpolicyframework2016_07.en.pdf (дата звернення 24.02.2021)

20. Regulation of the ECB (EU) № 795/2014 of 3 July 2014 on oversight requirements for systemically important payment systems (ECB/2014/28). URL: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2014_217_r_0006_en_txt.pdf (дата звернення 17.12.2020).

21. Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:319:0001:01:en:html>(дата звернення 17.02.2021).

